

Značenje autohtonih pasmina svinja u Njemačkoj i Hrvatskoj za agrarno poduzetništvo

Marinović, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:360237>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Martina Marinović

Preddiplomski stručni studij Agrarno poduzetništvo

**Značenje autohtonih pasmina svinja u
Njemačkoj i Hrvatskoj za agrarno poduzetništvo**

Završni rad

Vinkovci, 2020.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Martina Marinović

Preddiplomski stručni studij Agrarno poduzetništvo

**Značenje autohtonih pasmina svinja u
Njemačkoj i Hrvatskoj za agrarno poduzetništvo**

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. Prof. dr. sc. Jadranka Deže, mentor
2. Prof. dr. sc. Ružica Lončarić, član
3. Doc. dr. sc. Jelena Kristić, član

Vinkovci, 2020.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrotehničkih znanosti Osijek
Preddiplomski stručni studij Agrarno poduzetništvo

Završni rad

Martina Marinović

Značenje autohtonih pasmina svinja u Njemačkoj i Hrvatskoj za agrarno poduzetništvo

Sažetak: Primjena agrarnog poduzetništva doprinosi poboljšanju i uspješnosti kako stočarske tako i cijele poljoprivredne proizvodnje. Potrošači su važan činitelj za uspješnost proizvodnje a samom kvalitetom mesa te omjerom kvalitete i cijene održava se stabilnost i razvija se proizvodnja. Autohtone pasmine imaju veliki značaj u svakoj zemlji zbog tradicionalnog uzgoja. Njemačka autohtona pasmina je schwabish hall a hrvatska autohtona pasmina svinja je crna slavonska svinja, također poznata i kao fajferica. Crna Slavonska svinja poznata je po svojoj kvaliteti mesa i mesnih prerađevina te samom načinu uzgoja te ekstenzivan način pašnjačkog držanja. Schwabisch hall je zaštićena genetskim podrijetlom a njezina kvaliteta mesa ima značajan dobit za svinjogojstvu proizvodnju jer doseže veliku vrijednost na tržištu. Očuvanje autohtonih pasmina je veoma važno kako bi se održala tradicija i sama prepoznatljivost kvalitete određenih proizvoda.

Ključne riječi: agrarno poduzetništvo, autohtone pasmine, crna slavonska svinja, schwabisch hall

21 stranica, 4 slike, 14 referenci

Završni rad je pohranjen: u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek.

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek
Professional study Agricultural entrepreneurship

Final work

The significane of indigenous pig breeds in Germany and Croatia for agrarian entrepreneurship

Summary: The application of agrarian entrepreneurship contributes to the improvement and success of both livestock and entire agricultural production. Consumers are an important factor for the success of production and the quality of meat and the ratio of quality and price maintains stability and develops production. Indigenous breeds are of great importance in every country due to traditional breeding. The German autochthonous breed is Schwabish Hall and the Croatian autochthonous pig breed is the Black Slavonian pig, also known as Fajferica. Black Slavonian pig is known for its quality of meat and meat products, as well as the method of breeding and extensive grazing. Schwabisch hall is protected by genetic origin and its meat quality has a significant profit for pig production because it reaches great market value. Preservation of indigenous breeds is very important in order to maintain the tradition and the recognizability of the quality of certain products.

Keywords: agrarian entrepreneurship, indigenous breeds, black slavonian pig, schwabisch hall

21 pages, 4 figures, 14 references

Final work is archived in Library of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek and in digital repository of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. MATERIJAL I METODE.....	3
3. REZULTATI I RASPRAVA.....	4
3.1. Definicija i značenje agrarnog poduzetništva za razvoj poljoprivrede.....	4
3.2. Agrarno poduzetništvo u svinjogojskoj proizvodnji Njemačke i Hrvatske.....	7
3.3. Uzgoj autohtonih pasmina svinja – skriveni potencijali za primjenu agrarnog poduzetništva.....	8
3.4. Schwabisch Hall	10
3.5. Crna slavonska svinja.....	13
3.6. Potpore i mjere za uzgoj autohtonih pasmina u Republici Hrvatskoj.....	16
4. ZAKLJUČAK.....	18
5. POPIS LITERATURE.....	20

1. UVOD

Agrarno poduzetništvo ima veliko značenje za razvoj poljoprivrede, kako u Hrvatskoj tako i u ostalim europskim zemljama. Poduzetništvo u poljoprivrednoj proizvodnji potiče razvitak nacionalnog gospodarstva zbog prehrane stanovništva, proizvodnje sirovina za prerađivačku industriju i povezanost s uslugama te zapošljavanje stanovništva u ruralnim područjima.. Uloga agrarnog poduzetništva je ta da povećava kapacitete i proizvodnju, stvara nova radna mjesta, primjenjuje inovacije te modernizira poljoprivredu.

Cijene poljoprivrednih proizvoda su više ako su domaći proizvodi, nego ako su to proizvodi iz uvoza. Zbog toga agrarno poduzetništvo ima posebno značenje jer doprinosi rastu produktivnosti, rentabilnosti i ekonomičnosti proizvodnje čime nastaje viša razina konkurentске sposobnosti na međunarodnom tržištu.

Većim ulaganjem u poljoprivredu, Republika Hrvatska bi postigla brojne rezultate, kao što su na primjer veća zaposlenost na ruralnim područjima, stopa iseljavanja ljudi iz sela bi bila manja te bi i cijena domaćih proizvoda bila niža, a uvoz proizvoda bi se smanjio.

Kako bi se doprinijelo razvoju poljoprivrede, neophodna je osobna inicijativa te stručno znanje uz državnu potporu. Kvalitetnu ideja nastaje kada pojedinac ima stručno znanje iz određenog područja.

U Hrvatskoj se uzgajaju tri autohtone pasmine svinja a to su turopoljska svinja, crna slavonska (fajferica) svinja i banijsku šaru. Na području Hrvatske svinje su udomaćene od divljih praobljka. U postupku domestikacije nastupile su znatne promjene u izgledu, tjelesnoj građi i svojstvima različitih pasmina. U Hrvatskoj su bile zastupljene isključivo primitivno kasno zrele i niskoproduktivne pasmine prilagođene prirodnim, pretežno surovim pašnjačkim prilikama držanja. Industrijskim načinom uzgoja potisnute su primitivne kasno zrele pasmine a sve su više uzgajane rano zrele mesne pasmine.

Cilj završnoga rada je prikazati utjecaj agrarnoga poduzetništva u poljoprivrednoj djelatnosti te kako on utječe na autohtone pasmine svinja kako u Republici Hrvatskoj tako i u Njemačkoj. Poblize će se prikazati uzgoj te prerada proizvoda autohtonih pasmina svinja u Hrvatskoj i Njemačkoj te njihov značaj za obje države. Također, u ovome radu će se analizirati tržišna vrijednost mesnih proizvoda crne slavonske svinje te schwabisch hall, autohtone njemačke pasmine svinja.

2. MATERIJAL I METODE

Korišteni materijali za izradu završnog rada bili su razni stručni i znanstveni radovi u kojima su autori pisali o temama potrebnim za ovaj završni rad u kojima je obrađena tematika agrarnog poduzetništva i općenito poduzetništva kao cjeline. Prikupljene informacije koje su navedene i pojašnjene u radu, pronađeni su na stranicama Ministarstva poljoprivrede, Agroklub, Pinova i mnogobrojni drugi koji su navedeni u literaturi. Za obradu prikupljenog sadržaja korišten je računalni program Microsoft Word 2019, Google Chrome za pristup internetskim stranicama i Adobe Acrobat Reader za pregled dokumenata.

3. REZULTATI I RASPRAVA

U radu se analizira značaj agrarnog poduzetništva za razvoj poljoprivrede a također i značaj svinjogojske proizvodnje autohtonih pasmina u Hrvatskoj i Njemačkoj. U poglavlju značenja agrarnog poduzetništva za poljoprivredni razvoj utvrđeno je kroz definicije i pojmove samog agrarnog poduzetništva i marketing mix proizvoda.

Zaključno poglavlje se odnosi na značaj agrarnog poduzetništva za svinjogojski razvoj autohtonih pasmina svinja u Republici Hrvatskoj i Njemačkoj. U tom poglavlju govori se o autohtonim pasminama, njihovom uzgoju i potencijalu za daljnji napredak i razvitak proizvodnje autohtonih vrsta.

3.1. Definicija i značenje agrarnog poduzetništva za razvoj poljoprivrede

U ovom poglavlju istražen je značaj poduzetništva za razvoj poljoprivredne proizvodnje u Hrvatskoj i značaj agrarnog poduzetništva. Objasnjene su definicije, također i mišljenja i ideje za poljoprivredni razvoj. Uz sve to, pokušavaju se prepoznati problemi u hrvatskoj poljoprivrednoj proizvodnji koji se odnose na uvoz i izvoz proizvoda. Na kraju samog poglavlja uočava se značaj marketing mixa u funkciji poboljšanja plasmana proizvoda od autohtonih pasmina svinja-

Poduzetništvo u poljoprivrednoj djelatnosti, kao primarnoj gospodarskoj djelatnosti, zbog prehrane stanovništva, proizvodnje sirovina za prerađivačku industriju i povezanosti s uslugama, osobito turizmom, ima posebno značenje, jer predstavlja generator razvitka cjelokupnog gospodarstva (Deže i sur., 2008.).

Primjenom poduzetništva u poljoprivrednoj proizvodnji pridonosi se rastu količine i kakvoće stočarskih i prehrambenih proizvoda. Samim poboljšanjem poljoprivredne proizvodnje otvaraju se mnogobrojne mogućnosti za razvoj gospodarstva i zapošljavanje stanovništva. Većim obimom poljoprivredne proizvodnje pojavljuju se sve veće potrebe za radnom snagom čime se smanjuje broj nezaposlenih.

Prema Zmaić (2008.) objašnjeno je kako agrarno poduzetništvo ima veoma značajnu ulogu za razvoj poljoprivrede u Hrvatskoj a također i u drugim zemljama. Kako bi se poljoprivreda mogla

kontinuirano razvijati i uzastopno napredovati, agrarno poduzetništvo ima veoma bitnu ulogu u primjeni inovacija, povećanju kapaciteta i proizvodnje, stvaranja novih radnih mjesta i također moderniziranju poljoprivredne proizvodnje u skladu s trendovima.

Jedan od osnovnih preduvjeta za uključivanje hrvatske poljoprivrede na globalno zajedničko tržište Europske unije su konkurentne cijene kao i kvaliteta proizvoda. Agrarno poduzetništvo ima veliku ulogu kako u povećanju izvoza tako i u kupovini domaćih proizvoda. Svrha mjera agrarne politike je rast produktivnosti i ekonomičnosti poljoprivredne proizvodnje i konkurentne sposobnosti na međunarodnom tržištu.

Postoji ogroman potencijal za razvoj poljoprivredne proizvodnje i za uzgoj poljoprivrednih proizvoda. Razvojem poduzetništva u poljoprivredi otvaraju se brojne mogućnosti za mlade i za obiteljska gospodarstva i za razvitak Hrvatske.

Autori Deže i sur. (2008.) tvrde da mnogi misle da je za poduzetništvo najvažniji novac i da bez novca ne mogu započeti s bilo kakvim promjenama postojećeg stanja.

Izuzetno je važno biti aktivan, provjeravati ideje i sudjelovati u njihovoj realizaciji. Upornim i strpljivim radom te prepoznavanjem poduzetničkih prilika u poslovnom okruženju moguće je ostvariti uspješno poslovanje. Kvalitetne ideje provjerene u postupku poslovnog planiranja osnovni su pokretač poduzetništva iako mnogi vjeruju da je to novac. Novac nam može samo olakšati ulazak u poslovanje no znanjem i vještinama dolazimo do ideja i pretvaramo ih u poslovne prilike.

Ulaskom u poduzetništvo, prije svega treba biti inovativan stvarati nove ideje, istražiti tržište i potrebe potrošača. Ulaskom Hrvatske u EU pružaju se mnogobrojne mogućnosti za ostvarenje poslovne ideje počevši od financijskih potpora, tehnoloških i prodajnih. Moguće je ostvarenje državnih potpora na modelu poticanja proizvodnje, kapitalnih ulaganja, potpore dohotku te ruralnog razvitka.

Za kvalitetne ideje neophodno je stručno znanje i osobna inicijativa, iako prevladava mišljenje da dobra ideja nastaje slučajno. Kreativnost pojedinca može se unaprijediti prikupljanjem i razmjenom informacija (Deže i sur.2008.).

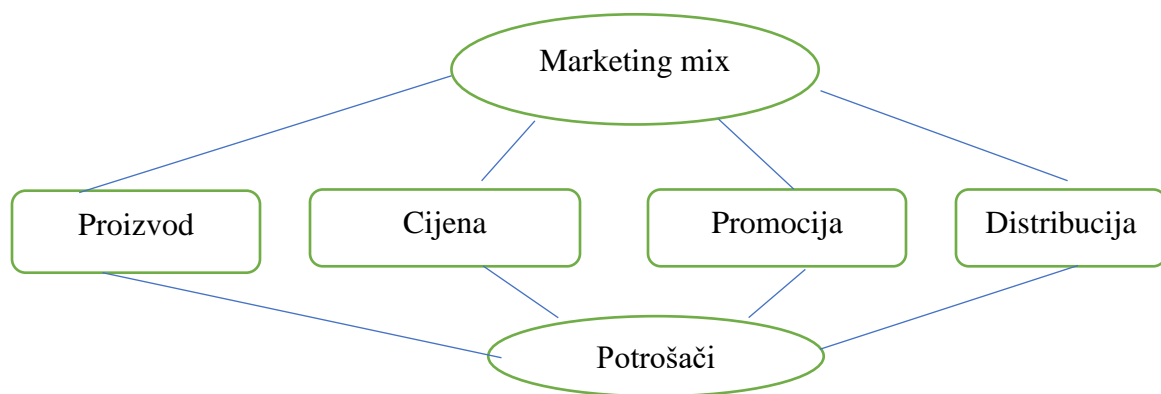
Kako bi uspjeli sa poslovanjem i ostvarili željenu proizvodnju i prodaju, moramo znati što je marketing mix i kako on utječe na poduzetništvo. Marketing mix poljoprivredno-prehrambenih

proizvoda je dinamička poveznica između proizvođača i potrošača na zahtjevnom i probirljivom tržištu. Marketing mix bi trebao zadovoljiti vremensku, količinsku i prostornu dimenziju kroz aktivnosti proizvođača. Proizvođač promovira svoj proizvod kroz razne reklame gdje ukazuje kupcima na svoj proizvod, njegovu cijenu te zbog čega bi baš od njega trebali kupovati. Ovim načinima proizvođač zaštićuje svoj proizvod te zauzima svoje mjesto na tržišnom okruženju.

Tijekom školovanja, obavljanja posla i svakodnevnih životnih aktivnosti pruža se mogućnost za pronalaženjem poslovne ideje na temelju dosadašnjih iskustava.

Kako bi se ostvarilo ciljeve tržišne politike i proizvođača poljoprivredno prehrambenih proizvoda treba se definirati marketing mix. Marketing mix poljoprivredno-prehrambenih proizvoda predstavlja dinamičku poveznicu između proizvođača, odnosno potrošača na vrlo zahtjevnom i probirljivom tržištu. Marketing mix poljoprivredno-prehrambenih proizvoda treba zadovoljiti količinsku, prostornu i vremensku dimenziju kroz aktivnosti proizvođača poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (Tolušić i Kralik, 2008.).

Potrošači su najbitnijih faktor u bilo kojoj proizvodnji. Kroz marketing mix polazi se od samog proizvoda, zatim cijena istog, kako bi unaprijedili i proširili proizvodnju treba se osmisлити dobra promocija i zatim nakon promocije dolazi distribucija proizvoda. Važno je uočiti želje i potrebe potrošača kako bi se plasirao proizvod na tržište i zauzelo mjesto. U dolje navedenoj shemi moguće je vidjeti funkciju marketing mixa i kako svaka od tih funkcija ovisi o potrošaču.

Slika 1. Elementi marketing mix-a u funkciji poljoprivredno-prehrambenih proizvoda

Izvor: autor prema Tolušić (2007.)

Iz prethodne sheme uočljivo je kako je proizvod važan segment marketing mix-a, kako za potrošača tako i za proizvođača. Iz marketing mix-a poljoprivrednih proizvoda moguće je vidjeti kako se svi segmenti povezuju s potrebama, željama i mogućnosti potrošača i samim time agrarnim poduzetništvom se nastoji prepoznati te preferencije potrošača i zadovoljiti njihove potrebe te plasirati na tržište kvalitetne i cjenovno prihvatljive proizvode.

3.2. Agrarno poduzetništvo u svinjogojskoj proizvodnji Njemačke i Hrvatske

Svinjogojska proizvodnja u Hrvatskoj ima dugu tradiciju a značajna je za opskrbu stanovništva mesom i mesnim proizvodima. Prema Kraliku (2005.) stočarska proizvodnja je organizirana na velikim svinjogojskim farmama i manjim obiteljskim gospodarstvima a karakterizira ju cikličnost koja utječe na ponudu i potražnju.

U Hrvatskoj trenutno nema velikog obima svinjogojske proizvodnje i iz tog razloga svinje se uvoze. Agrarno poduzetništvo treba pridodati veći značaj uzgoju svinja jer postoje uvjeti kako bi Hrvatska bila prepoznatljiva po pojedinim autohtonim pasminama svinja i kako bismo zauzeli svoje mjesto među vodećim europskim državama u proizvodnji mesa.

Njemačka je treća zemlja u svijetu po svinjogojskoj proizvodnji, ispred nje stoje samo Amerika i Kina na prvom mjestu. U 2017. godini, u Njemačkoj je bilo uzgajano čak 27.6 milijuna svinja (<http://www.agribenchmark.org>)

Svinjsko meso i prerađevine su najtraženije meso koje ljudi najčešće jedu i kupuju. Kako svinjogojska proizvodnja donosi značajan dobit u njemačkoj, njemački proizvođači izvoze svinjsko meso u velikim količinama i samim time pokazuju koliki značaj zauzima u agrikulturi za njihovu državu. Agrarno poduzetništvo im pomaže u poboljšanju svinjogojske proizvodnje i usmjerava ih prema većim prirastima te samim time unapređenjem proizvodnje suvremenim tehnologijama.

3.3. Uzgoj autohtonih pasmina svinja – skriveni potencijali za primjenu agrarnog poduzetništva

Autohtone pasmine su vrste nekog geografskog područja prilagođene uvjetima života tog područja ili ekosustava ako je njihova prisutnost u toj regiji rezultat isključivo prirodnih procesa bez ikakve čovjekove intervencije. U Hrvatskoj se uzgajaju dvije izorne pasmine svinja a to su turopoljska svinja, crna slavonska svinja koju još nazivaju fajferica.

Turopoljska svinja je svrstana u primitivne pasmine svinja i spada u srednje velike pasmine svinja. Meso turopoljske svinje je sočno i ružičaste boje i zbog toga je vrlo cijenjeno na tržištu.

Crna slavonska svinja sve je traženija na tržištu no jedini problem trenutno je manjak stočara koji bi se bavili uzgojem crne slavonske svinje. Meso fajferice je izuzetno pogodno za proizvodnju suhomesnatih proizvoda, posebno kulena te izuzetno kvalitetno jer se uzgaja na otvorenom. Iako je jedna od najznačajnijih i najpoznatijih autohtona pasmina, meso fajferice još uvijek nije cjenovno veće od drugih autohtonih pasmina iako je potražnja daleko veća. Strano tržište se sve više interesira za meso crne slavonske svinje.

Potencijal za uzgoj je u samom načinu uzgoja. Crna slavonska svinja ne zahtjeva neka prevelika ulaganja jer se uzgaja na otvorenom a također i dobro iskorištava siromašna i niskokvalitetna krmiva.

U hrvatskoj također imamo i dvije tradicionalne pasmine svinja a to su banijska šara svinja i mangulica. banijska šara još uvijek nije priznata pasmina svinja no zbog dugogodišnjeg uzgoja potvrđuje se njezino držanje. Mangulica ne spada u hrvatske izvorne i zaštićene pasmine domaćih životinja no spada u tradicionalne pasmine. Uzgoj mangulice u hrvatskoj se povećava zbog kvalitete mesa i povoljnije masti (<https://hpa.mps.hr>).

Autohtoni proizvodi, kao i autohtone pasmine, poboljšavaju agroturizam i doprinose boljem razvitku poljoprivrede. Autohtone pasmine vrlo su cijenjene na tržištu gdje im je potražnja vrlo velika, no i velik broj turista koji posjećuju Hrvatsku pokazuje veće zanimanje za restorane i obrte koji imaju hranu i namirnice od autohtonih pasmina (Sudarić i sur., 2017.)

Sve se više se otvaraju restorani koji u ponudi nude proizvode autohtone pasmine, ili koji su otvoreni samo sa ponudom mesnih proizvoda autohtonih pasmina, te su takvi restoran izuzetno cijenjeni kako među turistima tako i među stanovnicima Republike Hrvatske.

Prema Deže i sur. (2017.) autohtonim pasminama svinja najviše se bave obiteljska poljoprivredna gospodarstva, a nešto manje obrti. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva i uzgajivači održavaju tradiciju autohtonih proizvoda na životu te istu promoviraju, kao i za autohtone pasmine koje bi bez truda i zalaganja uzgajivača nestale baš kao i mnoštvo pasmina koje su do sada nestale i koje nastavljaju nestajati.

Ponudom u agroturizmu i u obiteljskim gospodarstvima, autohtoni proizvodi stvaraju dodatnu vrijednost koja je ekonomski znatno viša u odnosu na primarnu cijenu proizvoda koja je dosta niža (Sudarić i sur., 2017.).

Autohtoni proizvodi zbog načina uzgoja i držanja te dugogodišnjom tradicijom pridonose ekonomskoj vrijednosti i povećavaju cijenu proizvoda. Budući razvoj agro-turizma trebao bi se integrirati kroz turističku ponudu kako bi se postigla ekološka, socio-kulturna i ekonomska ravnoteža u razvoju. Ruralni turizam istočne Hrvatske se temelji na poljoprivrednoj proizvodnji, preradi i finalizaciji proizvoda kroz uslužnu djelatnost povezanu sa turizmom. Povezanost, suradnja i kooperativnost kroz vertikalnu i horizontalnu interakciju (zadruga, udruge, proizvođačke organizacije, klasteri) u ruralnom prostoru neophodni su za opstanak, rast i razvoj gospodarstva istočne Hrvatske (Deže i sur., 2008.).

Poljoprivrednom proizvodnjom i autohtonim proizvodima potiče se ruralni turizam i tako se promoviraju proizvodi i usluge u Hrvatskoj a i izvan njezinih granica.

Sudarić i sur., (2018.) nakon identificiranja vrste lokalnih regionalnih proizvoda smatraju kako je važno potaknuti primarnu proizvodnju i sve to povezati gastronomskom ponudom. Proizvodnja autohtonih proizvoda zahtjeva prilagodbu trenutnog upravljanja farmi u svrhu novijih/starijih proizvoda.

Razvoj ruralnih područja uz mogućnost proizvodnje visoko kvalitetnih tradicionalnih proizvoda temelj su unaprjeđenja ekonomske slike određenog područja (Rey i sur., 2006.).

Primjerice, meso crne slavonske svinje zadnjih nekoliko godina postaje sve traženije, a time se potiče i otvaranje obrta i restorana koji u svojoj ponudi imaju meso crne slavonske svinje. Tom potražnjom obogaćuje se gastro ponuda agroturizma čija vrijednost raste iz godine u godinu, a proizvodnja te uzgoj također su sve veći svake godine.

U Hrvatskoj se najviše prodaju proizvodi svinja, a sve veća postaje potražnja suhomesnatih proizvoda autohtonih pasmina svinja. Nekoć je u Hrvatskoj postojalo više vrsta autohtonih pasmina svinja, no većina ih je istrijebljena do polovice 20.stoljeća. Pasmine su križane sa drugim pasminama te su tim načinom izgubile autohtonost ili su nestale zbog nepovoljnih uvjeta uzgoja. Na području Republike Hrvatske, svinje su udomaćene od divljih praoblika te su vidljive znatne promjene u tjelesnoj građi i izgledu. Najveća promjena je ta što su se svinje udomaćile te su se njihove tovne sposobnosti povećale. Na području Hrvatske uzgajaju se samo 2 autohtone pasmine svinja, a to su crna slavonska svinja te turopoljska svinja. Turopoljska svinja nastala je početkom 19.stoljeća križanjem sa krškopoljskom svinjom na području Turopolja. Postoji nekoliko vrsta turopoljske svinje kao primjer su draganički turopoljci koji imaju više krvi europske svinje te šarice koje imaju više bekširske krvi. Mnogo znanstvenika je mišljenja kako je postupak križanja bio pogrešan, jer se te pasmine trebalo uzgajati u čistoj krvi (Vučevac-Bajt, 1988.).

Turopoljska svinja još se naziva i domaći pietren zbog toga što je tijelo turopoljske svinje pokriveno gustom, kovrčavom čekinjom koja je bijeložute boje veličine dlana. Također na sebi ima i crne pjegice, no one nisu izrazito velike. Pasmine turopoljske svinje danas se još uzgaja u Lonjskom polju te okolici Turopolja.

3.4. Schwabisch hall pasmina svinja

Schwabisch hall autohtona je crna pasmina svinja u Njemačkoj. Zaštićena je genetskim podrijetlom, a njezine prerađevine dosežu izrazito veliku vrijednost na tržištu. Schwabisch hall pasminu stvorio je kralj William I. u prvoj polovici 20.stoljeća križanjem kineske pasmine meishan i njemačke pasmine landrace. 1980-ih godina pasmina je umalo izumrla zbog načina uzgoja svinja gdje je trebalo puno više mesa u kratkom vremenskom roku, što schwabisch hall pasmina nije mogla zadovoljiti. Ostalo je samo 7 krmača i 1 nerast s kojima je počela rekonstrukcija i nova era schwabisch hall pasmine svinja.

Na slici koja slijedi je vidljiva schwabosch hall pasmina svinja, krmača s prasadi.

Slika 2. Schwabisch hall

Izvor: <https://www.slowfood.de/>

Schwabisch hall svinji glava je crne boje sa bijelim pojasom preko leđa i donjih dijelova nogu. Također, ima i sive linije koje dijele crne i bijele slojeve. Nerasti su teži od krmača koje imaju u prosjeku oko 280 kilograma, a nerasti teže oko 350 kg. Krmače prase u prosjeku 10 prasaca, a njih 9 bude odbijeno. Schwabisch hall svinja dobro je prilagođena na ispašu zbog dugačkoga tijela i dužih crijeva koja probavljaju voluminoznu hranu. Prema istraživanju dnevni prirast ove pasmine u prosjeku iznosi 828 g/dan, a konverzija hrane iznosi 3,21 (Brandit i sur., 2009.).

Prema podacima istraživanja Baulaina i sur. (1999.) vrijednost intramuskularne masti schwabisch hall pasmine svinja iznosi 1,64%, a debljina leđne slanine u usporedbi sa drugim svinjama je 3,13 cm. BESH grupa vodeći je proizvođač i prodavač mesa schwabisch hall svinje.

U grupi udruženo oko 1.500 farmi, a sve sa ciljem povećanja broja te uzgajanja ekološki prihvatljive hrane schwabisch hall pasmine svinja. BESH grupa posjeduje nekoliko restorana, klaonica s laboratorijem za ispitivanjem mesa te voznim park za dostavu proizvoda gdje proizvode i prodaju samo najkvalitetnije meso schwabisch hall svinje sa bio i eko certifikatom. 2015.godine, BESH grupa imala je oko 121 milijun eura prometa. Od osnutka BESH grupe, marketing je bio izrazito važan za njihov uspjeh. Članci su objavljeni u raznim novinama i

časopisima, davali su intervjuje za radija I televizije o radu udruge te pasmini schwabisch hall svinje te su tako stekli povjerenje proizvođača i potrošača. Od cjelokupnog mesa koje grupa proizvede čak 70 % odlazi u specijalizirane mesnice, a 30% odlazi direktno u restorane i prodaju putem trgovina delikatesama. Trgovine koje drži BESH i prodaje svoje proizvode direktno potrošačima nalaze se u Stuttgartu te pored poljoprivredne tržnice u Heilbronnu.

U dolje prikazanoj slici je pokrajina Schwabisch Hall gdje se schwabisch hall pasmina i uzgaja.

Slika 3. Schwabisch hall pokrajina

Izvor: <https://www.google.com/maps/place/>

Schwabisch hall pasmina svinja zaštićena je geografskim statusom u Europskoj Uniji od 1998. godine. Hrana schwabisch hall pasmine svinja mora biti proizvedena na farmi ili barem 80% mora biti iz regije Baden-Württemberg regije. Tim načinom proizvodnja schwabisch hall pasmine svinja zaštićena je od pokušaja proizvodnje drugih regija i država (Wissmann, 2014.).

3.5. Crna slavonska svinja

Razvoju stočarstva u Hrvatskoj uvelike doprinosi uzgoj crne slavonske svinje, koja je jedna od 2 preostale autohtone pasmine svinja u Hrvatskoj. Razvoj uzgoja crne slavonske svinje u velikom je porastu zadnjih desetak godina kada je bilo oko 300 crnih slavonskih svinja, dok danas uzgajivači uzgoje toliko na godišnjoj razini (Knežević, 2019.).

Crna slavonska svinja još znana kao fajferica nastala je križanjem lasaste mangulice i berkširskoga nerasta u drugoj polovici 19.stoljeća kod Osijeka na imanju grofa Pfeiffera. No, kasnije je lasasta mangulica križana sa poland-china nerastima te su tim križanjem dobili kvalitetnije meso i raniju dozrelost nego prvim križanjem.

Cilj križanja pasmina svinja bio je stvoriti svinju koja će biti ranozrela, plodnija i mesnatija od primitivnih pasmina. Pripada u srednje velike pasmine svinja, a narastu do 75 cm. Na slijedećoj slici nalazi se Crna slavonska svinja.

Slika 4. Crna slavonska svinja

Izvor: <https://www.agrobiz.hr/>

Tijekom križanja, grof Pfeiffer želio je da svinja ima više prasadi od tadašnjih svinja, što mu je i pošlo za rukom jer crna slavonska svinja oprasi uobičajeno do 8 prasadi, no nerijetko se događa da bude i preko 10 prasadi. Naziv fajferica dobile su po gofu Pfeifferu na čijem su imanju prvi

puta križane pasmine kojima je nastala crna slavonska svinja. Fajferica se ubraja u srednje dozrele masno-mesnate pasmine, a krajem 19. stoljeća te početkom 20.stoljeća postala je najraširenija pasmina u cijeloj Slavoniji. Krajem 19. stoljeća, fajferica je dobila nekoliko nagrada za kvalitetu.

Godine 1973.nagrađena je prvom nagradom na Poljoprivrednom sajmu u Beču, godine 1881. na izložbi tovljene stoke u Beču dobila je srebrnu medalju, a godine 1885.na poljoprivrednoj izložbi u Budimpešti dobila je prvu nagradu odnosno zlatnu medalju za kvalitetu (Atanacković, 1932.).

Crnu slavonsku svinju odlikuje otpornost na bolesti, pokretljivost, proždrljivost i odlično iskorištavanje hrane te pogodnost za ekstenzivan način pašnjačkog držanja. Poslije drugog svjetskog rata ovu se pasminu pokušalo popraviti križanjem s cornwall pasminom.

Na području Hrvatske djeluje udruga koja uzgaja crne slavonske svinje te se bavi njihovim uzgojem, povećanjem broja crnih slavonskih svinja i proizvodnjom mesnih proizvoda. Udruga „Fajferica“ osnovana je 2011.godine te djeluje na području Slavonije, no svoju proizvodnju i rad proširila je cijelom Hrvatskom. Udruga ne prima nikakva financijska sredstva, no nema ni kapaciteta da poslove oko uzgojno-selekcijeskoga rada provode samostalno. Trenutno poslove ne rade samostalno, cilj im je kada financijski ojačaju sve poslove unutar udruge izvesti samostalno.

Crne slavonske svinje uzgajaju se silvo-pastoralnim načinom uzgoja koji je usko povezan s prirodnim izvorima, a koji su zastupljeni u specifičnim regijama uzgoja. Silvo-pastoralni način uzgoja ovisi o klimi, tipu tla, vegetaciji, tipu šumske vegetacije te o vrsti životinje koja se uzgaja. Najčešće se primjenjuje u uzgoju autohtonih pasmina svinja. Ovaj način uzgoja zastupljen je u nekoliko europskih zemalja: Hrvatska (2 autohtone pasmine), Portugal (3 autohtone pasmine), Španjolska (7 autohtonih pasmina), Francuska (6 autohtonih pasmina), Italija (17 autohtonih pasmina), Slovenija (1 autohtona pasmina), Grčka (1 autohtona pasmina) (Santos Silva i Tirapicos Nnunes, 2013.). U tablici koja slijedi prikazane su autohtone pasmine svinja pojedinih država i nazivi autohtonih pasmina.

Tablica 1. Europske autohtone pasmine svinja

HRVATSKA	PORTUGAL	ŠPANJOLSKA	NJEMAČKA	ITALIJA
Crna slavonska svinja	Bisaro svinja	Crna iberijska svinja	Schwabisch hall	Bastianella
Turopoljska svinja		Pjegavi Jabugo		Cosentina

Izvor: autor prema Santos Silva i Tirapicos Nnunes, 2013.

Uzgoj crnih slavonskih svinja silvo-pastoralnim načinom vrlo je ekstenzivan te se tako fajferice zimi moraju dohranjivati kukuruzom uz držanje u šumama i pašu. No, često se za crnu slavonsku svinju preporuča poluekstenzivan uzgoj zbog potpunog iskorištavanja genetskog potencijala plodnosti i proizvodnosti. Silvo-pastoralni način uzgoja se u crnih slavonskih svinja odlikuje sporijom stopom rasta, no dobrom otpornosti. Ova pasmina najčešće se drži na pašnjacima i šumama Slavenskoga hrasta gdje se hrane travom, žirevima, a dohranjuju se uz male količine kukuruza i pšenice. U silvo-pastoralnom sustavu uzgoja, životinje imaju nekoliko važnih uloga. To se odnosi na prevenciju kolonizacije pašnjaka od nametnika, poboljšavanje kvalitete travnjaka, ubrzavanje ciklusa nutrijenata te poboljšavanje plodnosti tla (Rigueiro-Rodriguez i sur., 2008).

Zbog legislative Republike Hrvatske koji se odnosi na držanje svinja u šumama, Zakon o šumama (NN 148/2013) zabranjuje se uzgoj i držanje svinja na šumskim površinama što predstavlja prepreku implementacije navedenog sustava uzgoja svinja. U razdoblju od 18 mjeseci, pravilnim uzgojem, može postići tjelesnu masu i do 150 kilograma.

U posljednje vrijeme povećala se zahtjevnost kvalitete tradicionalnih suhomesnatih proizvoda, a u crnih slavonskih svinja ona se poboljšala silvo-pastoralnim načinom uzgoja. Pokazalo se da je vrijednost suhomesnatih proizvoda višestruko veća svinjama koje su uzgajane silvo-pastoralnim načinom od svinja koje su uzgajane u intenzivnim uvjetima. Nasuprot silvo-pastoralnom načinu uzgoja, za uzgoj svinja koristi se još i ekstenzivni način uzgoja.

U ekstenzivnom načinu uzgoja cilj je omogućavanje prilagodbe pasminama svinja u različitim klimatskim uvjetima i ekosistemima uz ostvarenje krajnjeg cilja u obliku visoko kvalitetnih tradicionalnih proizvoda.

Ekstenzivan način uzgoja nije u potpunosti najpovoljniji za uzgoj crne slavonske svinje, za čiji je uzgoj najpovoljniji silvo-pastoralni način uzgoja. No, još jedan od načina uzgoja pogodan za crnu slavonsku svinju je dehesa sustav koji se intenzivno koristi u Španjolskoj. Dehesa sustav predstavlja silvo-pastoralni način uzgoja, no na njegov razvoj se temelji na siromašnijim i nepoljoprivrednim površinama s naglaskom na ekstenzivni uzgoj svinja (Škrivanek, 2016.).

U takvom načinu uzgoja svinja može pojesti i do 10 kilograma žira, ukoliko se hrani samo žirom i pašom. U dehesa sustavu tijekom jednoga dana svinjama se treba osigurati i do 8,23 kilograma žira te čak i do 2,7 kilograma paše.

Zbog takve hrane crna slavonska svinja brzo raste te joj je meso izuzetne kvalitete. U Hrvatskoj je najzastupljeniji hrast lužnjak, te zbog pogodnosti hrvatske klime svake godine se dobije mnogo žirova kojima se hrane pasmine svinja, a ponajviše crna slavonska svinja. Prinos lužnjaka iznosi 269 kg/ha, odnosno 114.742 komada žira po drvetu (Gradečki-Poštenjak i sur. 2011.).

Žir je bogat monozasićenim masnim kiselinama, a posebno oleinskom kiselinom te se zbog toga sastava smanjuje brojnost želučano-crijevnih parazita u svinja. Znanstveno je dokazano da se nekoliko tjedana prije klanja, hranjenjem žirom, povećava udio linolenske kiseline u dugom leđnom mišiću te se tim načinom hranjenja i poboljšava meso fajferice.

Kroz nekoliko godina uzgoj crna slavonske svinje će biti zastupljeniji a time će pridonositi razvoju poljoprivrede i agroturizma u Hrvatskoj.

3.6. Potpore i mjere za uzgoj autohtonih pasmina u Republici Hrvatskoj

Izvorne i zaštićene pasmine domaćih životinja naslijeđe su Republike Hrvatske čija je vrijednost vidljiva na ekonomskoj, socijalnoj i kulturološkoj razini. Geni autohtonih pasmina su mogući potencijal za sigurnost proizvodnje hrane u budućim vremenima u kojima će važnost njihove otpornosti i prilagodljivosti doći do punog izražaja (<http://poljoprivreda.gov.hr>)

Važnost očuvanja autohtonih pasmina je važna zbog oživljavanja ruralnog područja čime se osigurava dodatni prihod lokalnoj populaciji. FAO je u nove strateške mjere ugradio Globalni akcijski plan očuvanja izvornih i zaštićenih pasmina koji je usvojen u Interlakenu 2007.godine.

In situ i Ex situ zaštitu za održavanje autohtonih pasmina životinja.

In situ zaštita i očuvanje udomaćenih svojti radi na očuvanju ugroženih zavičajnih pasmina i sorti, izrađuje programe za očuvanje kritično ugroženih domaćih zavičajnih sorti i pasmina a također i na poticanju i održavanju autohtonih pasmina i ostalo. Ex situ zaštita bazira se na očuvanju komponenti biološke raznolikosti izvan prirodnih staništa autohtonih pasmina životinja.

Programom zaštite izvornih i zaštićenih pasmina svinja treba provoditi određene mjere a neke od njih su: praćenje populacijske strukture i trendova, razvijanje programa gospodarskog korištenja te promoviranje pasmine i goveda, donošenje akcijskih smjernica za krizne situacije, pohranjivanje genetskog materijala u banku gena i još brojni druge mjere. Crna slavonska svinja pripada u grupu potencijalno ugroženih pasmina prema FAO/EAAP.

Očuvanje pasmina obuhvaćeno je Nacionalnim programom očuvanja izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja.

4. ZAKLJUČAK

Agrarno poduzetništvo ima veliki značaj u Hrvatskoj poljoprivredi a tako i u drugim zemljama. Primjenom poduzetništva u poljoprivrednoj i stočarskoj proizvodnji pridonosi se razvoju i uspješnosti poslovanja realizacijom zadanih ciljeva.

Problem u Hrvatskoj odnos uvoza i izvoza proizvoda, više proizvoda uvozi se iz drugih zemalja a puno manje izvozimo. Primjenom agrarnog poduzetništva možemo pridonijeti poboljšanju bitnih činitelja za unapređenje poljoprivredne i stočarske proizvodnje u Hrvatskoj a samim time se otvaraju nova radna mjesta što dovodi do niže stope nezaposlenosti i izlaskom hrvatskih stočarskih i poljoprivrednih proizvoda na strano tržište.

Stočarska proizvodnja u Hrvatskoj ima dugu i bogatu tradiciju. U Hrvatskoj, svinjogojska proizvodnja je trenutno više rasprostranjena na manja obiteljska gospodarstva nego na svinjogojskim farmama. U Hrvatskoj trenutno nema veće zainteresiranosti za uzgoj svinja na svinjogojskim farmama tako da se uvoze svinje iz susjednih zemalja.

Značenje agrarnog poduzetništva povezano je i s uzgojem autohtonih svinja što utječe na razvoj svinjogojske proizvodnje i rast konkurentnosti na europskom tržištu hrane.

Na primjeru Njemačke moguće je uočiti kako uzgoj svinja kvalitetnog mesa je prepoznato u cijelom svijetu što Njemačku svrstava na treće mjesto svjetske proizvodnje svinja i svinjskih prerađevina.

Autohtone pasmine su prilagođene uvjetima života područja u kojem žive a također se prilagođavaju i ekosustavu. Prisutnost autohtonih pasmina je rezultat prirodnih procesa bez čovjekove intervencije.

U Njemačkoj je najpoznatija autohtona pasmina schwabisch hall a njezine prerađevine doseži izuzetan uspjeh na tržištu zbog same kvalitete. Schwabisch hall je pasmina koja je zaštićena genetskim podrijetlom a nastala je križanjem kineske pasmine meishan i njemačke pasmine landrace. Glava schwabisch hall svinje je crne boje s bijelim pojasom preko leđa i donjih dijelova nogu i također ima sive linije koje dijele crne i bijele slojeve. Krmače u prosjeku teže 280 kilograma a nerasti teže oko 350 kilograma. S ciljem povećanja broja te uzgajanja ekološki prihvatljive hrane schwabisch hall pasmine svinja udruženo je oko 1.500 farmi.

U Hrvatskoj u uzgoju su tri autohtone pasmine svinja a to su turopoljska svinja i crna slavonska svinja. Meso crne slavonske svinje je izuzetno poznato na tržištu i ima veoma kvalitetno meso i mesne prerađevine. Crnu slavonsku svinju odlikuje otpornost na bolesti, pokretljivost, proždrljivost i odlično iskorištavanje hrane te pogodnost za ekstenzivan način pašnjačkog držanja.

Zaključno, agrarno poduzetništvo ima veoma značajnu ulogu u poslovanju, zbog inovacija, novih/starih uzgojnih pasmina i poboljšanih tehnologija proizvodnje. Potrebno je održavati autohtone pasmine zbog višegodišnje tradicionalne proizvodnje, očuvanja bioraznolikosti pasmina, zapošljavanja ruralnog stanovništva, te ekonomskog i gospodarskog razvoja ruralnih područja.

5. POPIS LITERATURE

1. Deže, J., Kanisek, J., Ranogajec, Lj., Tolušić, Z., Lončarić, R., Zmaić, K., Tolić, S., Sudarić, T., Kralik, I., Turkalj, D., Kristić, J., Crnčan, A. (2008.): *Agroekonomika priručnik, Osječko-baranjska županija i Poljoprivredni fakultet, Osijek*
2. Deže, J., Ranogajec, Lj., Sudarić, T. (2017.): *Development of local communities through the production of regional indigenous products, Interdisciplinary Management Research XIII, Bacher, Urban; Barković, Dražen; Dernoscheg, Karl-Heinz; Lamza Maronić, Maja ;Matić, Branko; Pap, Norbert; Bodo, Runzheimer (ur.).Osijek: Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economisc in Osijek Croatia, Postgraduate Doctoral Study Program in Management, Hochschule Pforzheim University, 2017. pp. 1149-1164*
3. Gradečki-Poštenjak, M., Novak Agbaba, S., Licht, R., Posarić, D. (2011.): *Dinamika plodonošenja i kvaliteta uroda sjemena hrasta lužnjaka u narušenim ekološkim uvjetima. Šumarski list, Vol 135 No 13, str. 169-180.*
4. Paulo, J., Nelissen, V., Rodriguez-Rigueiro, F.J. (2018.): *Agroforestry as sustainable land use option to reduce wildfires risk in European Mediterranean areas. Agroforest Syst. <https://doi.org/10.1007/s10457-020-00482-w>*
5. Silva, S., Tirapicos Nunes, J., Luis, J. (2013.): *Inventory and characterization of the traditional mediterranean pig production systems:advantages and constraints towards its development. Acta agriculturae Slovenica, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, pp. 61-67.*
6. Sudarić, T., Zmaić, K., Deže, J. (2018.): *Identifikacija i vrednovanje činitelja razvoja ruralnog turizma istočne Hrvatske 4. Međunarodni kongres o ruralnom turizmu, Smoločić Jurdana, Dora, Milohnić, Ines (ur.).Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, 2018. str. 267-277*
7. Sudarić, T. Deže, J. Lončarić, R. (2017.): *Agro-tourism development based on the concept of tourism product diversification ITEMA 2017 - International scientific conference on IT, tourism, economics, management and agriculture, Belgrade: Association of Economists and Managers of the Balkans, Belgrade, Serbia, 2017. str. 174-182*

Internet izvori:

8. Ratarstvo, <https://poljoprivreda.gov.hr/ratarstvo/197> (18.8.2020.)
9. Ratarstvo, http://pinova.hr/hr_HR/baza-znanja/ratarstvo (15.8.2020.)
10. Ratarstvo, <https://www.agroklub.com/ratarstvo/zasto-proizvodimo-vise-a-zaradujemo-manje/17783/> (2.9.2020.)
11. Agrikultura, <http://www.agribenchmark.org/cash-crop/sector-country-farm-information/country-profiles/germany.html> (8.9.2020.)
12. Agrikultura, https://www.bmel.de/DE/themen/landwirtschaft/landwirtschaft_node.html (23.8.2020.)
13. Agrikultura, <https://www.iva.de/verband/landwirtschaft-deutschland> (10.8.2020.)
14. Crna slavonska svinja, <https://www.novazemlja.com/udruga-fajferica-strelovit-rast-uzgoja-crne-slavonske-svinje/> (1.8.2020.)